

11 FORMACIÓ PERMANENT DEL
PROFESSORAT
DE SECUNDÀRIA

Document 1/1995 del Consell Escolar de Catalunya
Abril de 1995

Generalitat de Catalunya
Consell Escolar de Catalunya

Tiratge: 600 exemplars

Edició: Maig de 1995

Índex

Presentació.....	4
Document 1/1995: <i>La formació permanent del professorat de secundària</i>	6
1. Contingut d'aquesta proposta	6
2. Consideracions generals sobre el professorat de l'etapa	6
3. Pla de formació permanent per al professorat de secundària.....	8
4. Propostes.....	14
5. Consideracions finals.....	20

Presentació

La necessitat de formació permanent és una de les característiques més definitòries de la professionalitat i, lògicament, el professorat no en podia ser una excepció. A Catalunya ja tenim una àmplia tradició de formació permanent del professorat, fins al punt que les ben conegudes escoles d'estiu han estat objecte d'imitació arreu de l'Estat. L'actual multiplicació d'iniciatives públiques i privades són una altra manifestació de la importància que té la formació permanent per aconseguir una educació de qualitat constant.

Cada nou temps demana noves solucions per a fer front a les necessitats concretes que és plantegen, com és el cas de la reforma educativa en marxa. I no es cap secret que el punt clau d'aquesta reforma rau en la implantació d'un ensenyament secundari que unifica l'ensenyament obligatori per a tothom fins als 16 anys. Aquesta nova secundària planteja, sens dubte, unes exigències pròpies, de caire informatiu, metodològic, orientador, avaluador... que possibilitin el principi d'atenció diversificada segons les característiques de l'alumnat. Al professorat de secundària, tant dels nivells obligatoris com dels postobligatoris, se li demana un esforç important d'adaptació a la nova situació, en molts casos bastant allunyada d'allò que li era habitual.

La formació permanent del professorat de secundària està estretament vinculada a l'aplicació de la reforma, i n'esdevé la principal garantia d'èxit pedagògic, a banda, lògicament, de tota la resta de condicionants materials, econòmics i organitzatius. Ens trobem davant una situació inèdita pel que fa a la formació generalitzada en aquest nivell educatiu; mai com en aquesta ocasió el sistema escolar s'havia vist en la necessitat d'arribar a tots i cadascun dels docents de secundària.

Per totes aquestes raons, el Consell Escolar de Catalunya va considerar convenient crear una subcomissió específica que estudiés el tema. Es tractava de poder proporcionar a l'Administració educativa i al conjunt de la comunitat escolar les propostes resultants d'una reflexió plural, com correspon a la naturalesa diversa dels estaments, organismes i persones que integren el Consell. Ben segur que en cap altre lloc s'hi pot trobar un pluralisme semblant.

No pretenem haver trobat la “pedra filosofal” que resolgui totes les dimensions de la formació permanent. La necessitat de consens davant una iniciativa sorgida del propi Consell justifica que no es pugui entrar en aspectes massa específics, però el document aporta suficients elements i propostes d’acció com per a catalogar-lo d’útil i valuós. Ara correspondrà als qui tenen la responsabilitat de decisió en el terreny de la formació permanent del professorat de secundària la valoració de la seva utilitat, en el ben entès que la formació permanent no és una qüestió aliena a la iniciativa personal i col·lectiva dels propis docents.

Finalment, és de justícia deixar constància de la dedicació dels membres integrants de la subcomissió que ha elaborat el document, així com de l’eficaç coordinació realitzada pels seus president i secretari. A tots, el nostre sincer agraïment.

Jaume Sarramona i López
President del Consell
Escolar de Catalunya

Barcelona, maig de 1995

Document 1/1995: *La formació permanent del professorat de secundària*

El Consell Escolar de Catalunya, per acord de la seva Comissió Permanent, va crear, en data 14 de setembre de 1994, una subcomissió específica per a elaborar una proposta de document sobre *La formació permanent del professorat de secundària*. El Consell, reunit en sessió plenària el dia 5 d'abril de 1995, va aprovar per unanimitat dels assistents en el moment de la votació el present document.

1. Contingut d'aquesta proposta

El treball que ha realitzat la subcomissió del Consell Escolar de Catalunya s'ha centrat a:

- Analitzar quines poden ser les necessitats més prioritàries del professorat d'aquesta etapa, atenent la seva situació actual i les demandes de qualitat que la reforma planteja.
- Establir els objectius generals d'un pla de formació permanent del professorat de secundària que respongui a aquestes necessitats, analitzant quins són els seus elements més específics i prioritaris.
- Fer propostes al Departament d'Ensenyament sobre aspectes que han de definir i concretar aquest pla.

2. Consideracions generals sobre el professorat de l'etapa

2.1. Situació actual del professorat d'aquesta etapa

Si bé no tot el professorat d'aquesta etapa està en la mateixa situació, sí que observem un conjunt d'aspectes que el defineixen, en termes generals:

- És un professorat amb una bona preparació a nivell de continguts, especialista en una assignatura o matèria.
- La seva formació inicial no l'ha preparat per a l'exercici de la funció docent, ni el CAP ha aconseguit suplir aquest dèficit. Ha après a ensenyar a partir de l'experiència directa.

El sistema actual fa que els alumnes que arriben a l'educació secundària ho facin seleccionats prèviament. A la vegada, el professorat tendeix igualment a realitzar una funció seleccionadora.

La reforma del sistema educatiu, en plantejar un nou marc per a tractar aquests aspectes, produeix expectatives positives, però també resistències en aquest col·lectiu del professorat.

Al marge de l'oposició als canvis que plantegen alguns sectors del professorat, o de les resistències produïdes per causes administratives —trasllats, reconversió, nous continguts—, creiem que els canvis en les funcions produeixen inseguretats de tipus pedagògic i professional, que són les que, en part, s'han de treballar en els plans de formació permanent. Els dubtes provocats pels canvis administratius i d'actualització de la normativa s'han de poder solucionar en un marc diferent de la formació permanent del professorat, i seria convenient resoldre'ls al més aviat possible.

En els centres educatius, el treball en equip es centra habitualment en el treball de departament. De vegades, la manca d'un horari compartit entre tot el professorat o les pròpies condicions del centre educatiu no faciliten l'organització de tasques col·lectives.

En relació a la formació permanent, observem que el professorat de secundària té preferències per les activitats de formació relacionades amb la seva matèria, i una certa preocupació per posar-se el dia de les novetats que la reforma implica.

2.2. Canvis que la reforma del sistema educatiu planteja

En relació a la funció del professorat a la secundària, la reforma insisteix en els aspectes següents, alguns nous en relació amb la situació anterior:

- Cal que sigui un professorat especialista en la seva àrea i en la matèria que imparteix, amb funcions de coordinació amb la resta de professorat de l'àrea i del centre. Ha d'incorporar elements transversals en la seva especialitat, fent de la seva tasca una professió oberta a les relacions amb altres especialitats i aportant una visió interdisciplinària del saber.
- Ha de conèixer en profunditat les tècniques pedagògiques. Ha de ser especialista en ensenyar una matèria.
- Ha de treballar en equip. Per una banda, formant part d'equips docents que es coordinaran verticalment i horitzontalment. Per altra, ha de participar en la gestió del centre i ha de contribuir a l'elaboració del projecte curricular. En relació amb l'alumnat, l'ha de conèixer per tal d'atendre'l individualment, orientar-lo i avaluar-

lo. Ha d'exercir l'acció tutorial d'una manera compartida amb la resta de l'equip docent.

- Ha de compartir decisions amb els altres estaments que conformen la comunitat educativa, l'alumnat i les famílies. En relació a l'alumnat, ha d'impulsar la seva participació en el treball d'aula i en el treball de centre. En relació a les famílies, en els aspectes que facin referència al seguiment dels alumnes.
- Ha d'utilitzar els recursos del centre i de l'entorn, i ha de tenir en compte les noves tecnologies i els mitjans de comunicació per tal d'incorporar-los al treball en la classe.
- S'ha de relacionar amb els centres que han acollit l'alumnat amb anterioritat, per tal d'assegurar una coherència educativa en l'itinerari que l'alumnat realitza en l'ensenyament obligatori i, per altra banda, és convenient també que estableixi algun tipus de relació amb altres centres educatius de les mateixes etapes.

S'ha d'assenyalar com un fet positiu la incorporació a l'educació secundària de professors i professores que provenen de l'educació primària, ja que posa en contacte cultures professionals diferents, contacte que pot ajudar, en part, a l'adequada implantació del nou sistema educatiu.

Per altra banda, la concreció del currículum ha de possibilitar que el treball del professorat se centri en l'àrea i no tant en la disciplina, la qual cosa facilitaria alguns dels objectius innovadors de la reforma.

3. Pla de formació permanent per al professorat de secundària

3.1. Aspectes generals

El pla de formació permanent a l'educació secundària té uns objectius generals comuns a les altres etapes, uns objectius comuns als diferents nivells i col·lectius de professorat d'aquesta etapa i, a la vegada, ha de donar respostes específiques a la diversitat de situacions.

L'homogeneïtat la donen els principis educatius de la LOGSE, que orienten el treball en totes les etapes.

La diversitat la donen:

- Els col·lectius d'alumnes que tenen diverses necessitats: secundària obligatòria, secundària postobligatòria, formació professional, programes de garantia social.

- La situació diferent de cada centre, segons el nivell d'elaboració del projecte de centre, l'estat actual en relació a la implantació de la reforma (segons l'actual procés de transició), i la formació i les expectatives professionals del professorat.
- La diversitat de centres d'on prové l'alumnat.

El pla de formació específic ha de vincular:

- Les demandes de formació del centre educatiu i les prioritats educatives de la societat.
- Els interessos individuals i la formació institucional o col·lectiva.
- Les preocupacions per aprofundir en la pròpia matèria i la formació d'àrea i interdisciplinària.

3.2. Objectius

Tota formació planteja un canvi d'actitud. Des d'un punt de vista dinàmic i de procés, cal plantejar-ho en funció d'assumir una nova professionalitat, segons els reptes assenyalats en el primer apartat. Cal donar elements per afavorir i reforçar actituds de canvi en el professorat. El professorat ha d'assumir que la formació permanent és un aspecte més de la seva professionalitat, un dret i un deure professional.

La formació permanent ha de millorar la formació del professorat i el funcionament del centre educatiu per tal de millorar, en darrer terme, l'educació de l'alumnat i la seva relació amb el professorat.

En general, la formació permanent ha de ser entesa com una activitat continuada, que respon a les necessitats del propi centre, i com un aspecte més del desenvolupament de la professionalitat docent. La formació permanent s'entén així com una reflexió constant sobre la pròpia pràctica.

En relació amb el centre educatiu, la formació permanent ha de tenir com a objectiu que passi a formar part del propi projecte educatiu. Ha d'ajudar a organitzar estructures en el centre que afavoreixin i facilitin la innovació i les experiències de millora educativa. Ha d'afavorir un canvi cultural en el centre.

La formació permanent ha de reorientar la funció del professor, per tal que aquest assumeixi que ha de donar resposta al conjunt de la població escolar, sense les funcions seleccionadores que anteriorment se li encomanaven.

En alguns aspectes de preparació específica, la formació permanent a l'educació secundària és formació inicial, sobretot des d'un punt de vista psicopedagògic i

didàctic. També ha de plantejar-se l'actualització dels coneixements del professorat en la seva matèria, en aquells aspectes que l'ordenació actual del sistema educatiu introdueix com a nous.

La formació ha d'arribar a tothom, cobrir les necessitats individuals i vincular aquestes necessitats a les col·lectives. I ha de reforçar la coherència del treball pedagògic.

La formació permanent ha de tenir en compte els aspectes relacionats amb la normalització lingüística de l'educació secundària.

3.3. Metodologia

El punt de referència fonamental en la metodologia de la formació permanent, són els mateixos principis educatius que es volen transmetre, és a dir, què s'aprèn i com s'aprèn.

Ha de ser una metodologia participativa.

S'ha de partir de la reflexió sobre la pràctica del professorat. Aquesta reflexió —compartida, col·lectiva...— és la que permet modificar els continguts teòrics i contrastar-los amb les innovacions que es proposen —objectius de la reforma. Així mateix, possibilita que, tancant el cercle, es modifiqui de nou la pràctica del professorat.

Si la metodologia no té en compte aquest circuit, no es pot aconseguir l'objectiu fonamental, que és millorar la pràctica dels ensenyants i, per tant, l'educació de l'alumnat.

El tractament d'aspectes psicopedagògics s'ha de fer a partir dels interessos del professorat, que sovint passen per aprofundir en la seva àrea o matèria. L'interès per formar-se a partir dels dèficits individuals pot ser un bon estímul per afavorir la formació permanent institucional, tal com la definim en aquest document.

Els recursos metodològics depenen de la classe de formació, temàtica o contingut que es vulgui treballar.

Respecte als formadors, fem les consideracions següents:

- Han de tenir experiència directa sobre les propostes que plantegen, i han d’haver reflexionat amb profunditat sobre això. És positiu que estiguin exercint la professió.
- Han de tenir en compte la reflexió sobre allò que el professorat fa a les aules.
- Han de participar en l’organització de la formació tenint en compte:
 - la identificació clara amb els objectius;
 - han d’afavorir l’intercanvi, en el procés, amb els altres formadors;
 - han de participar en l’avaluació del pla.
- Han de difondre altres experiències i afavorir la cooperació entre els ensenyants.
- Han de tenir una programació concreta i ser flexibles a l’hora d’aplicar-la, és a dir, han de saber connectar el seu programa amb les preocupacions concretes que pot tenir el professorat assistent.
- Han d’intentar adreçar les demandes no relacionades amb l’Administració a les persones o instàncies que les poden solucionar.
- Han d’impulsar la creació i la consolidació d’estructures internes del centre, per tal que aquest sigui capaç d’organitzar i desenvolupar el seu propi treball de formació.
- Han d’estar adscrits preferentment a un territori concret.
- No es veu convenient que siguin professors dels mateixos centres que assessoraran.

En alguns col·lectius s’ha d’oferir una proposta específica de formació que atengui les seves necessitats especialitzades.

Respecte al professorat de formació professional, caldria plantejar-se, a més, modalitats de formació mitjançant estades a les empreses del sector, especialment les més innovadores.

Respecte als programes de garantia social, cal assegurar una metodologia específica, atenent les necessitats dels alumnes, així com els objectius d’aquests programes.

Sobre la detecció de necessitats, s’ha de tenir en compte que sovint no es corresponen exactament amb allò que es demana. Hi ha dos tipus de necessitats: les que es desprenen del projecte curricular i d’aprofundiment en una didàctica concreta i les relatives a la gestió del centre educatiu.

En tot cas, creiem que és important que es negociï amb cada centre el desenvolupament i la concreció del seu programa de formació.

En relació amb la formació que es desprèn de les necessitats de la reforma, s'apunta que aquesta formació/informació és necessària, però cal que es faci no com si s'expliqués una gran novetat sinó relacionant-la amb la pròpia experiència i la realitat actual. Es poden fer servir metodologies diverses, presencials i no presencials.

La metodologia ha de propiciar l'elaboració de recursos i materials curriculars específics dels centres que participen en el pla.

La metodologia de formació ha de comportar un sistema d'avaluació amb la participació de tots, i que inclou l'autoavaluació personal.

3.4. Organització

Creiem que és important insistir en la interrelació entre formació i organització del centre. Hi ha aspectes de l'organització que faciliten la formació: la coincidència dintre d'una franja horària, la racionalització de l'horari, el calendari, etc. Per altra banda, la formació pot implicar també la necessitat de realitzar canvis en l'organització. Són dos aspectes que s'interrelacionen.

Hi ha d'haver un predomini de l'oferta formativa que té com a referència el centre i que parteix de les seves necessitats. El seu objectiu és la consolidació i la cohesió del centre educatiu, millorant la seva qualitat i el treball del seu professorat.

Aquesta formació que proposem l'entendem com "institucional", perquè afecta al centre educatiu com a institució. S'articula a l'entorn del projecte educatiu i contextualitza les necessitats individuals del professorat en aquest projecte.

El caràcter d'aquest tipus de formació no depèn d'on s'organitza (dins o fora del centre), qui hi assisteix (tots o part del claustre) o qui l'organitza (l'Administració o altres instàncies).

La concreció d'aquesta modalitat de formació pot ser d'una gran diversitat en adaptar-se a les peculiaritats de cada centre.

S'ha de gestionar amb participació del mateix professorat. El pla concret de formació, s'ha de negociar amb els centres educatius, partir de les demandes dels centres, adequant-les i contrastant-les amb les necessitats que es detecten.

La formació institucional s'ha de fer dins l'horari laboral del professorat, la qual cosa implica una organització adequada de l'horari. Cal organitzar un horari compartit entre el professorat per poder garantir la coordinació, la gestió i la formació

col·lectiva. L'Administració ha d'afavorir que l'oferta de formadors i les activitats es facin tenint en compte els horaris organitzats pels centres educatius. Cal establir uns acords concrets entre els centres i l'Administració per garantir-ho.

3.5. Continguts

Els continguts més rellevants que apareixen com a demandes i dèficits del professorat de secundària són:

- Els relacionats amb els aspectes psicopedagògics i de coneixement de l'alumnat d'aquesta etapa, especialment, el tractament de la diversitat, l'acció tutorial, la conducció del grup classe i la relació amb les famílies.
- Els que fan referència al coneixement dels aspectes didàctics i de recursos metodològics de l'ensenyament de cada assignatura.
- Els relatius a l'organització del centre de secundària i a les noves demandes que el nou sistema educatiu posa sobre la taula:
 - Elaboració col·lectiva del projecte educatiu i del curricular.
 - Coordinació amb el professorat d'una mateixa àrea i interrelació amb la resta.
 - Acolliment dels alumnes de 12-14 anys.
- Aprofundiment en els aspectes rellevants de la reforma del sistema educatiu, a partir del treball sobre els nous continguts curriculars, l'elaboració de crèdits, etc.

3.6. Avaluació

Els interessats han de participar en l'avaluació de la formació del professorat. L'avaluació ha de ser democràtica i participativa i l'han de fer l'usuari, el formador i el centre.

Els aspectes que cal avaluar, i sobre els quals s'han de definir els criteris, són, fonamentalment:

- La incidència en el centre de la formació. Els canvis a l'aula. Les millores educatives amb l'alumnat.
- El grau d'assoliment del pla per part del centre. Fins a quin punt s'assumeix la formació permanent com un element del propi projecte.
- Les tendències generals relatives a la formació. Més que l'augment quantitatiu d'assistents a l'activitat, la seva qualitat i incidència en la pràctica.

S'ha d'avaluar per proposar modificacions en la formació que, a la vegada, impliquin decisions respecte a:

- Canvis en les actuacions del professorat, respecte a l'equip, el grup d'alumnes i les famílies.
- Canvis en el treball i les actuacions dels centres educatius.
- Canvis en les polítiques educatives i en els plans de formació generals.

Si no hi ha un compromís previ de cada element de modificació de pràctiques a partir de l'avaluació, aquesta no es converteix en significativa per a cap sector, i aquests no s'hi senten implicats. Hi ha d'haver una participació en els objectius i en el procés, i una devolució de l'avaluació al sector avaluat, per tal que aquest conegui i participi en tot el procés.

En relació amb els instruments de l'avaluació s'apunta que:

- Depenen del tipus d'activitat.
- Hi ha d'haver instruments adreçats als usuaris.
- Els centres i els assessors haurien de realitzar informes sobre el pla, recollint dades i informacions sobre els participants.

En tot cas cal "triangular" resultats i visions de cadascun d'aquests agents (centre, usuari, assessor).

Respecte a alguns qüestionaris, s'observa que són poc significatius i condicionen les respostes. Cal buscar les preguntes que donin elements més significatius i rellevants respecte a allò que es vol saber i observar, i no tant informació estadística o quantitativa.

4. Propostes

4.1. Organització territorial

Per tal de facilitar l'adaptació del pla a la diversitat de situacions concretes, es proposa que l'oferta es territorialitzi, realitzant agrupacions de no més de deu centres d'educació secundària.

Aquest agrupament hauria de tenir en compte les variables següents:

- El nombre de professors i professores de cada centre.
- Les possibilitats de comunicació i desplaçament.
- La proposta de Mapa Escolar i la seva zonificació.
- El pressupost global.

4.2. Negociació del pla amb els centres educatius. Flexibilitat de la concreció

Per facilitar al màxim que els centres assumeixin el pla, s'ha d'establir un mecanisme previ de negociació amb els centres que hi participin.

Aquesta actuació prèvia ha de tenir com a conseqüència el compromís del centre educatiu de participar en el pla, fer-ne el seguiment, participar en l'avaluació i modificar, en la mesura que sigui necessari, el funcionament i organització del centre educatiu. En les observacions generals de l'apartat 4.4.2. es fa una proposta concreta de com fer aquesta actuació.

L'Administració ha de fer una oferta àmplia d'un nombre determinat de temes a cada centre i a cada grup de centres. A partir d'aquesta oferta, els centres manifesten els seus interessos. La negociació i concreció del programa de cada centre haurà d'intentar adequar l'oferta i els interessos manifestats. En aquest procediment, el centre educatiu pot incloure elements temàtics i específics, que no són a la proposta inicial de l'Administració, però que s'inscriuen en el marc general proposat.

Cada centre, siguin quins siguin els temes triats, ha de poder arribar a cobrir els mateixos objectius de formació. Els temes i els programes concrets són els instruments que faciliten la implicació del centre en la formació del professorat.

4.3. Periodificació i fases del pla

4.3.1. Fases

Fase 1: Disseny i preparació

En aquesta fase, caldria consultar altres entitats i institucions que en els seus objectius consideren la formació permanent del professorat, així com els representants sindicals del professorat.

S'han de posar en marxa mesures complementàries que facilitin el desenvolupament del pla i que el professorat assumeixi els seus objectius.

Aquesta fase comprèn també l'elaboració i la concreció amb cada centre i grup de centres dels programes concrets.

Fase 2: Execució del pla general

Aquesta fase s'aplicaria esglaonadament per grups de centres, segons els criteris de prioritats que es determinin. Entre altres criteris, creiem que les zones en què s'ha d'aplicar en primer lloc són aquelles en què s'ha optat per anticipar la reforma a l'educació secundària. Tindria una durada de dos anys.

Fase 3: Continuïtat del pla i consolidació de les estructures de formació

A mesura que un grup de centres realitzen la fase b), caldria assegurar la continuïtat dels objectius del pla amb estructures en cadascun dels centres i en les zones. D'aquesta manera, els esforços realitzats tenen una rendibilitat en el futur, i es pot seguir fent el seguiment de la incidència d'aquest pla en el funcionament i la qualitat de cada centre educatiu.

4.3.2. Observacions sobre les diverses fases

Ja hem dit que la fase 2 s'aplica esglaonadament i que dura dos anys. Calculem que en el termini de quatre anys l'haurien realitzat tots els centres, i tot el professorat de secundària hi hauria participat.

Un cop acabada la fase 2, la zona passa a la fase 3. Hem d'entendre que les fases 2 i 3 poden ser simultànies en el temps, en zones diferents.

4.4. Criteris de l'oferta

4.4.1. Modalitat i característiques

La modalitat bàsica prevista és el seminari. Creiem que aquesta modalitat és la que permet equilibrar d'una manera més eficaç els objectius que hem assenyalat en el pla: lligam teoria i pràctica, seguiment de la incidència en els centres, possibilitat d'abordar els problemes i necessitats bàsiques, facilitat en l'avaluació de les activitats, etc.

En l'organització de la fase 2 cal assegurar:

- Que tot el professorat del grup de centres assisteixi a un seminari com a mínim.
- Que hi hagi un seminari de gestió.
- Que el cap d'estudis assisteixi als seminaris de gestió del currículum, per afavorir el seguiment de la incidència del pla en el centre.

- Que hi hagi algun seminari amb participació de professorat dels diversos centres, per facilitar l'intercanvi d'experiències i la cooperació entre els centres d'un mateix territori.
- Que es produeixin materials curriculars i organitzatius.
- Que els seminaris tinguin un nombre màxim de 20 assistents.

En l'organització de la fase 3 cal assegurar que:

- El pla impulsi estructures de funcionament en el propi centre, per tal d'assegurar la continuïtat de les actuacions iniciades.
- Continui l'assessorament als equips directius, el funcionament dels seminaris de gestió de currículum, entre altres activitats d'intercanvi i la cooperació entre el grup de centres de cada zona.
- Es vinculi a cada centre una persona que segueixi desenvolupant tasques d'assessorament específic.
- La formació per a l'actualització didàctica i d'especialitat, sigui assumida cada per professor i professora de forma individual.

4.4.2. Proposta de seminaris

La proposta ha d'articular tots els seminaris per tal d'assegurar la coordinació i el seguiment dels objectius que es plantegen. Aquesta articulació es fa possible a partir de diversos elements, com són: el mateix seminari de gestió, la participació de membres de l'equip directiu en els altres seminaris, l'estreta relació que s'estableix entre el pla de formació i el projecte educatiu de cada centre.

Respecte els continguts, hi ha d'haver una part comuna a tots els temes i seminaris que es realitzin, amb aspectes organitzatius, psicopedagògics i d'especialitat, sigui quina sigui la seva temàtica específica. D'aquesta manera, el tema o temes triats poden passar a segon pla, ja que el que importa és consolidar un conjunt de canvis en cadascun dels centres educatius.

Prèviament a la realització dels seminaris cal fer una actuació centre per centre que asseguri l'explicació del pla, l'anàlisi inicial de la situació i les seves necessitats, així com la concreció del programa del centre. En aquesta actuació es concreten també els compromisos del centre educatiu i es predisposa el professorat a la seva participació. Pot tenir una durada variable, depenent de cada situació, i s'hauria de poder realitzar amb un mínim de 10 hores.

Tipus de seminaris que es proposen:

– *Seminari de gestió*

L'objectiu d'aquest seminari és la coordinació del pla, el seguiment de la seva incidència al centre, els canvis organitzatius necessaris, la revisió del funcionament dels centres, etc.

El seminari de gestió pot combinar sessions generals per a tots els equips directius, i atenció i assessorament centre per centre. De l'equilibri d'aquests dos aspectes se'n poden despendre diversos models.

La resta de seminaris també han d'abordar temes relatius a la gestió (de l'aula, de les activitats del currículum, etc).

– *Seminaris de gestió del currículum*

Aquest seminari té una concepció transversal i hi pot participar tot el professorat del centre. Donades, però, les dimensions de cada centre, caldria assegurar, com a mínim, representació de cada departament, així com la presència del cap d'estudis.

Les temàtiques que hauria d'abordar serien: acció tutorial, interdisciplinarietat del currículum, avaluació de l'alumnat i del currículum, organització del treball en equip, tractament de la diversitat, etc.

El tractament d'aquests temes es faria a partir de la pràctica dels docents.

– *Seminaris d'actualització didàctica i d'especialitat*

Aquests seminaris es centrarien en temàtiques concretes relacionades amb àrees del currículum. L'assistència seria de persones dels departaments corresponents dels diversos centres del grup que hi participessin.

Encara que el punt de partida fossin els temes relacionats amb l'àrea, aquest seminari també treballaria alguns dels aspectes del seminari de gestió del currículum.

El professorat de formació professional participarà en aquest pla, tenint en compte, però, els canvis que la formació professional experimentarà en els propers cursos i les necessitats específiques d'aquest col·lectiu. Es tindran en compte, especialment, en la programació dels seminaris d'actualització didàctica i d'especialitat.

- *Formació del personal d'administració i serveis*

Cal organitzar de forma paral·lela la formació permanent del personal d'administració i serveis, donat el paper que poden realitzar en cada centre en aquest procés d'aplicació de la reforma. Aquesta formació ha d'estar coordinada amb la proposta de seminari de gestió de la fase 2.

4.4.3. Durada

Com a característiques generals apuntem:

- La durada mínima per centre pot ser al voltant de dos cursos.
- A principi i al final de curs (o en altres períodes no lectius) hi haurà uns horaris intensius de seminari (al voltant de les 20 hores).
- Durant el curs, creiem que el seminari ha de reunir-se cada dues o tres setmanes, un mínim de dues hores, assegurant sempre el temps suficient entre sessió i sessió.

4.5. Avaluació i seguiment del pla

Ja hem assenyalat a l'apartat 3.6 les característiques generals de l'avaluació del pla.

Entre d'altres, fem les propostes següents:

- Cal crear una comissió específica per a l'avaluació del pla de formació permanent del professorat de secundària. La composició fonamental d'aquesta comissió ha de ser de representants dels assessors i dels centres i professorat de secundària.
- Cal planificar reunions trimestrals de coordinació de tots els assessors del Pla, per tal de garantir l'intercanvi d'informació i el seguiment general, entre altres funcions.
- S'han d'establir mecanismes per a fer una avaluació rigorosa del treball dels assessors en formació.

5. Consideracions finals

5.1. Centres experimentals

Proposem que els centres que han experimentat la reforma tinguin un paper específic en la configuració i desenvolupament del Pla. L'experiència acumulada durant aquests anys és bàsica per a la generalització de la reforma, al mateix temps que l'assignació d'aquest paper específic suposaria un reconeixement a la tasca realitzada pel seu professorat.

Aquest paper específic es podria basar en:

- Zones de formació agrupades a l'entorn d'un centre d'aquestes característiques.
- Criteris per a triar el professorat que exercirà d'assessor, tenint en compte la seva adscripció i experiència en centres d'aquestes característiques.

En el cas de zones de formació en què no hi hagi cap centre que hagi experimentat la reforma, seria convenient triar també un centre i assignar-li un paper de coordinació en el pla específic de la seva zona.

5.2. Professorat de formació professional

Cal estudiar els períodes en què, en un futur immediat, alguns col·lectius de professors de la formació professional hauran de deixar les seves activitats lectives (períodes de transició de l'actual formació professional a la nova ordenació), ja que podrien ser òptims per a realitzar activitats específiques amb aquest col·lectiu.

5.3. Consideracions sobre els costos del pla de formació per al professorat de secundària

És motiu de preocupació per a la subcomissió el cost que pot representar un pla de les característiques que s'estan apuntant.

Els costos s'han de valorar en funció dels resultats. És més important establir un pla per fases i ben periodificat, que fer una gran actuació general que quantitativament pot ser més important, però que pot tenir uns resultats més discutibles. La rendibilitat dels pressupostos s'ha de mesurar també pels resultats a mitjà i llarg termini.

Tot això pot implicar la necessitat de redistribuir l'assignació actual de recursos per a la formació permanent.

5.4. Sobre l'organització i la realització del pla

El Departament d'Ensenyament té la responsabilitat global del pla de formació permanent del professorat de secundària, encara que en la seva organització hi poden intervenir altres entitats i institucions.

El professorat de tots els centres educatius ha de col·laborar, facilitar i implicar-se en la formació permanent, com un aspecte que enriqueix la seva professionalitat i contribueix a millorar la qualitat de l'ensenyament.

5.5. Formació del professorat d'altres etapes

La subcomissió considera, en darrer terme, que el model de formació permanent proposat en aquest document s'hauria de poder aplicar al professorat d'altres etapes i nivells educatius. Per tant, proposem una revisió de les actuals ofertes de formació per si es creu convenient treballar en la línia d'un model de formació permanent adreçada al centre educatiu, tal com hem especificat en aquesta proposta.

Annex: Membres de la subcomissió

Sr. David Alcalà i Pérez
Sr. Rafael Bàscones i Cosgaya
Sr. Vicenç Benedito i Antolí
Sr. Miquel Bertran i Poblet
Sr. Xavier Besalú i Costa
Sra. Núria Cañadell i Badenes
Sra. M. Teresa Comas i Climent
Sr. Pere Darder i Vidal (president)
Sr. Joan Domènech i Francesch (secretari)
Sra. Anna M. Duran i Casanovas
Sr. Joan Carles Gallego i Herrera
Sr. Sergi López i Castro
Sra. Anna López i Fernández
Sr. Carles Martínez i Riba
Sra. Anna M. Medina i Bracero
Sr. Artur Morte i Serra
Sr. Josep Prats i Valldeperas
Sra. Anna Ruiz i Baylach
Sr. Julius San Miguel i Arribas
Sr. Jordi Sansalvador i Garrido
Sr. Pere Solà i Montserrat